

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова, Нов български университет,
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство,
на *дисертационния труд* на *Гергана Георгиева Ряшева*
**МУЗИКАЛНО СЦЕНИЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ И ПРОБЛЕМЪТ ЗА ТЯХНОТО
ВЪЗДЕЙСТВИЕ ПРИ ВЪЗПИТАНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА ДЕЦАТА
ОТ 0 ДО 7 ГОДИШНА ВЪРЗАСТ**

Вокален факултет, катедра „Класическо пеене“ на НМА „Проф. Панчо Владигеров“
Научен ръководител: проф. Мила Дюлгерова
за присъждане на образователна и научна степен „доктор”

Биографични данни: Гергана Ряшева е оперна певица, мецосопран. Тя е родена в Пловдив, където учи флейта и класическо пеене в Националното училище за музикално и танцово изкуство „Добрин Петков“. След това придобива бакалавърска и магистърска степен в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ с вокален педагог проф. Мила Дюлгерова. Работи в Националната опера и балет в София. Гергана Ряшева печели редица награди като флейтист и оперен изпълнител: Втора награда на Национален конкурс „Христина Морфова“, Стара Загора, 1999 (флейта); Трета награда на Международния конкурс „Надежди, таланти, майстори“, Албена, 2001 (флейта); Трета награда на Националния конкурс „Млади дарования“, София, 2002 (флейта); Първа награда на 22-ри Национален конкурс за инструменталисти и певци „Станислав Обретенов“, 2010 (класическо пеене); Втора награда на II Академичен конкурс „Парашкев Хаджиев“, 2012 (класическо пеене) в София; Трета награда на Международния конкурс за оперни певци във Валета, Малта (2016). Гергана Ряшева е солист на Пазарджишката, Пловдивската и Софийската филхармонии. През 2010 дебютира на сцената на Национална опера и балет в ролята на мадам Флора-Баба в „Медиумът“ от Джан Карло Меноти. През 2012 специализира класическо пеене в Триест, Италия. Гергана Ряшева работи с диригентите Михаил Пантелеев, Иван Ангелов. Гастролира в Германия – на оперния фестивал „Gut Immling“. Работи в майсторски класове с Бруна Балиони (2014), Анна Томова-Синтова (2014 и 2015), Христина Ангелакова. Поддържа разнообразен репертоара – от Росини до Меноти, от Александър Йосифов до Хиндемит (Дългата Коледна вечеря) От 2019 е част от състава на *Gran Teatro de Liceu* в Барселона, Испания. Говори английски, испански и италиански езици.

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е в общ обем от 337 страници и съдържа: **Увод. ГЛАВА I. Психофизиология на музикалното възприятие** (1. Възприемане на музиката. 2. Теории за слуха. 3. Механизмът на въздействието на музиката. 4. Влияние на музикотерапията при бременни и бъдещото бебе. 5. Влиянието на класическата музика в пренаталния период и ранна детска възраст върху мозъка. 6. Музикално-възпитателната работа в детската градина. 7. Музикално обучение по света). **ГЛАВА II. Музикално-сценични произведения за деца** (1. Развитие на музикално-сценичните произведения за деца през годините. 2. Детската програма в Софийска опера и балет. 2.2. Спектакли на Софийска опера и балет за деца от 3 до 14 г. възраст. 2.2.1. Адаптация на спектакли за деца. 2.2.2. „Бяла приказка“ – детска опера. 2.2.3. „Рейнско злато“ – адаптация за деца от Рихард Вагнер. 2.2.4. „Златната ябълка“ – опера от Парашкев Хаджиев. 2.2.5. „Вълкът и седемте козлета“ – мюзикъл от Александър Владигеров. 2.2.6. „Бременските градски музиканти“ – мюзикъл от Александър Владигеров. 2.2.7. „Хензел и Гретел“ – опера от Енгелберт Хумпердинк. 2.2.8. „Амал и нощните посетители“ – опера от Джан Карло Меноти. 2.2.9. „Вълшебната флейта“ – опера от В. А. Моцарт. 2.2.10. „Детето и вълшебствата“ – опера от Морис Равел. 3. Интерактивна постановка за деца – „Някъде в морето“. 4. „Приключенията на Мечо Пух“ мюзикъл от Александър Йосифов в Пловдивско

оперно филхармонично дружество. Заключение. Приложения, библиография (57 източника – 42 на български, 13 на английски и 2 на гръцки език), и публикации по темата на дисертацията.

Приложенията включват: 1) Устройството на слуховия анализатор и кога започва да функционира. 2) Водата като основен градивен елемент на човешкото тяло и как тя се променя под влиянието на класическата музика. 3) Рецензии за „Бяла приказка“ от Георги Генков и Валери Петров. 4) Мненията на деца и родители посещаващи детски спектакли. 5) Интервю с Николай Павлов – дългогодишен солист на Софийска опера и балет. 6) Програмата на Софийска опера и балет на детските постановки за периода 1997-2018. 7) Композиторът Георги Генков – творчество. 8) Нотни примери от детските спектакли, описани в дисертационния ми труд. 9) Снимки на структурното изменение на водата под влияние на класическата музика. 10) Снимков материал на детските спектакли описани в дисертационния труд.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Предмет на разработката е процесът на емоционалното и физическо развитие на детето. **Основна цел** на настоящия дисертационен труд е разглеждане на проведени, в световен план, научни изследвания за въздействието на класическата музика върху развитието и оформянето на детския организъм (мозъчната му функция); създаването на детски музикални произведения, които да са съобразени с всяка особеност на оперното/мюзикълното изкуство, които да са достъпни, образователни и градивни за детската публика.

За реализиране на посочената цел докторантът си поставя **задачи**: 1) Да систематизира направени до момента опити и научни изследвания за влиянието на класическата музика върху развитието и възпитанието на децата от 0 до 7 годишна възраст. 2) Да разгледа детайлно изграждането на художествен/артистичен образ в детска постановка чрез анализ и обратна връзка, на базата на преживени събития и случки. 3) Да изгради лични свои резултати чрез обратната връзка с публиката – деца, родители и колеги.

Обектът на изследването е как класическата музика влияе върху развитието на мозъка на плода и на детето, на тяхното емоционално, психическо и физическо развитие. Формиране на възприятията и вкуса на децата към музикални стилове, опирайки се на научни изследвания. Авторът на дисертацията разглежда музикално-сценичните произведения за деца, процеса на създаването им, гледната точка на актьори и режисьори, реакциите на децата, на родителите и техните впечатления, следвайки детската и бебешка програма в Национална опера и балет, София.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Музикално-сценичните произведения и тяхното въздействие при възпитанието и развитието на децата от 0 до 7 годишна възраст е актуална и модерна тема сред днешното общество. Бебешката възраст се оказва извънредно важен период в живота на човека: „Детето може да усети с такава чувствителност и сила музиката, че този опит да стане основа на целия му по-нататъшен живот.“

В глава първа се разглеждат различни виждания за възприемането на класическата музика. Влиянието на музикотерапията при бременни жени и бъдещото бебе, проучвания от неврологични лаборатории, силата на музикалното обучение, влиянието на музикалния инструмент, пеенето и театъра върху развитието на детето. Музикалната революция на El Sistema, която преобразява живота на бедните деца.

Във втора глава се анализира формирането и развитието на детския оперен театър в България чрез опита на Национална опера и балет, София. От *Концерти за бебоци* до опери, писани специално за деца – „Бяла приказка“ от Георги Генков и Валери Петров; „Златната ябълка“ от Парашкив Хаджиев; мюзикъли за деца от Ал. Йосифов, Ал. Владигеров; адаптирани спектакли за деца от Вагнер, Моцарт; оперни приказки от Хумпердинк, Меноти; интерактивна постановка за деца – „Някъде в морето“.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Гергана Ряшева е мотивирана и оправдава своя научен интерес по следния начин: „В своята практика като солистка на детски постановки в оперни театри съм участвала пряко в изработването и сценичната реализация на спектакли за деца. Това ми даде възможност да се запозная отблизо с преките резултати и впечатления от оперните и музикални постановки.“ Идеята за ползата от класическата музика за бебета не е нещо ново, но в последните десетилетия са натрупани много доказателства в подкрепа на тази теория. Има достатъчно научни данни, които доказват, че класическите мелодии могат да подобрят физическото развитие и здравето на бебето и детето, да подобрят неговата интелигентност и да засилят развитието му, да подготвят по-добре за училище.

Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването

Теоретичният фундамент на дисертацията изисква да се обхванат източници от различно естество – български и чуждестранни. Докторантът търси обосновка в интердисциплинарен подход. „В ранната възраст музикално-сценичните творби за деца имат своето място и осигуряват плавен преход между игровата дейност, характерна за предучилищната възраст, и учебната/обучителна дейност. Приобщаването на децата към музикално-сценичното изкуство, посредством ролеви игри създава възможност за активиране на потребност от занимания с изкуство и в бъдеще, активира емоционалния им отклик при общуване с видовете изкуства и съдейства за оформяне на техния естетически критерий.“

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Гергана Ряшева е амбицирана да докаже своята теза. Интересува се от материята, търси източници, чете, превежда. Но цитиранията ѝ, облягайки се на библиография, сайтове, друга литература или референции, не прави по правилата на един научен труд. Не са дадени точните параметри на нейните източници, няма конкретни страници и т.н. Смятам, че това е сериозен пропуск на докторанта и, ако този труд се подготвя за издаване – на български или друг език, то той трябва основно да се преработи!

Приноси на дисертационния труд

1. Дисертационният труд е сериозен опит за систематизиране на научни извори по темата – като интердисциплинарен подход за въздействието на класическата музика в пренаталния период и в детската възраст (до 7 години)
2. Разгледана е основно темата за влиянието върху детския мозък на музикално-сценичните произведения (за деца) и класическата музика.
3. Личният опит на Гергана Ряшева и личната ѝ ангажираност по темата като певец-артист в музикално-сценични произведения, предназначени за детска аудитория на сцената на Софийска опера и балет, също е принос.
4. Систематизираният снимков материал от детските спектакли; направените интервюта; приложения са достатъчно важен обем от информация, върху който могат да се правят по-нататъшни изследвания и изводи. Преведените литературни източници от английски и руски език, описващи опити при слушане на класическа музика, говор и пеене, и влиянието върху мозъка на деца в различни възрасти.
5. Създаденият **авторски спектакъл** Интерактивна постановка за деца „*Някъде в морето*“.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на дисертацията и коректно предава характера на докторската работа.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава)

Не познавам лично Гергана Ряшева.

Публикации по темата на дисертационния труд

Докторантката има достатъчно (3 на брой) публикации върху темата:

Ряшева. Гергана. *Влиянието на класическата музика в пренаталния период и ранна детска възраст върху мозъка.* Галерия на думите – електронен сайт. 17.04.2019.

Ряшева. Гергана. *Влиянието на музикотерапията при бременни и бъдещото бебе.* Сборник с материали от научна среща на докторанти, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев” – Пловдив, 2019.

Ряшева. Гергана. *Музикално възпитателна работа в детската градина.* Сборник с материали от научна среща на докторанти, НМА „Проф. Панчо Владигеров”, София, 2019.

Мнения, препоръки и бележки

Текстовия файл на докторската работа и на автореферата имат нужда от сериозна коректорска работа и от форматиране на компютър. Това също е голям пропуск. Трудно се работи върху текста, заради това. Липсват компютърните умения на автора.

В заключение на това СТАНОВИЩЕ ще завърша със следната оценка:

Докторантът отговаря на наукометричните показатели за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, според Закона за развитието на академичния състав на Република България.

Дисертационният труд на Гергана Георгиева Ряшева *МУЗИКАЛНО СЦЕНИЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ И ПРОБЛЕМЪТ ЗА ТЯХНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ПРИ ВЪЗПИТАНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА ДЕЦАТА ОТ 0 ДО 7 ГОДИШНА ВЪРЗАСТ*, заедно с носените от него приноси с научни и приложни качества, както и нейните публикации, смятам достатъчни, за да дам своята положителна оценка (въпреки сериозните пропуски) и да предложа на уважаемото научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, на Гергана Георгиева Ряшева, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

31.03.2020, София

Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова